

Megjelen minden második napon
kedd, csütörtök és szombat este.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Satoralja-Ujhely, főtér 9. szám.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Apró hirdetéseknek minden garmond szó
4 fill., vastagabb betűkkel 8 fill.

Nyilttérben minden garmond sor 30 fill.

ZEMPLÉN

POLITIKAI HIRLAP.

ifj. Meczner Gyula
főszerkesztő.

dr. Szirmay István
felelős szerkesztő.

Andor Károly
főmunkatárs.

Előfizetési ára:

Egész évre 12 korona, félévre 6 kor,
negyedévre 3 kor.
— Egyes szám ára 8 fillér. —

Hirdetési díj:

Hivatalos hirdetéseknek minden szó után
2 fill. Petit betűnél nagyobb, avagy disz-
betűkkel, vagy kerettel ellátott hirdetések
termérték szerint egy négyszög centim.
után 6 fill. — Állandó hirdetéseknek ár
kedvezmény.

Indítvány Rákóczy hamvaiért.

— 1904. május 19.

Jeleztük már lapunk hasábjain, hogy felelős szerkesztőnk dr. Szirmay István és a vármegye törvényhatóságának több bizottsági tagja — közöttük id. Meczner Gyula, Molnár Béla, Staut József, Szent-Györgyi Vilmos, Katinszky Geyza — indítványt adtak be a vármegyéhez, amelyben arra kéri, hogy a törvényhozásnál és a kormányánál eszközöljék ki, miként nagy fejedelmünk dicső hamvai vármegyénk területén helyeztessenek el.

Ugy tudjuk, hogy az indítvány a vármegye júniusi közgyűlésében kerül napi rendre és bár nem kételkedünk benne, hogy azt a vármegyének minden igaz fia lelkesedéssel üdvözli és sietve siet majd ahhoz hozzá járulni, még is ezen az uton is felhívjuk rá olvasóink figyelmét, mert „dignum et justum est,” hogy a vármegye ünneppé avassa azt a pillanatot, még pedig nagy fiának nagy emlékéhez méltó ünneppé, amelyben visszakéri az ő szent hamvait.

Közöljük hát az indítványt, amely következően hangzik:

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Amit két század óta fájdalmasan nélkülözött Magyarország földje, ami után annyiszor sóhajtott a nemzet, amit csak egy évvel ezelőtt is, mikor az ő szabadságharcának két százados emlékére ünnepi ruhába öltöz-

A ZEMPLÉN TÁRCÁJA.

Valahol.

Valahol most csipkés, fehér ruhában
Egy szőke leány jár-kei a mezőn,
Ringó virágok esőkölják, fodrozzák
Ruhája lágy szegélyét vakmerőn.
Kicsiny kezével margaréta szálról
Tépdési le a fehér levelet,
S félig nyitott ajka között susogja
Minden szíromra: szeret . . . nem
S az jön ki végül, hogy nagyon
[szeret . . .]
És erre hosszan, pajkosan nevet.

Valahol most egy vén paróchiának
Sötét hársakkal benőtt udvarán,
Fehér arcán nyugodt, tiszta örömmel,
Levelet olvas egy szép, szőke leány,
Szívverését is szinte visszafojtja . . .
S el-elmereng minden sora felett . . .
Majd önfeledten, boldogan susogja,
Hogy elolvasta a kis levelet:
„Azt írja benne, hogy nagyon
[szeret . . .]
És erre könnye lassan megered.

Sassy C. aba.

tünk, remélni sem mertünk: most testté fog válni. Második Rákóczy Ferenc visszatér honába! A legbölesebb uralkodó meglátta hűséges népének homlokán azt a borús árnyalatot, melylyel az ő szent hamvainak nélkülözését gyászoltuk és elérkezettnek látta az időt, hogy visszahívja hazájába annak legnemesebb fiát.

Mióta elhangzottak a királyi szavak, lázas versengés szállotta meg a magyar nemzetet és vidék-vidék után, a főváros és az ő egykori rezidenciái egymást előlve felemelték szavukat, hogy maguknak követeljék a szent hamvakat.

Lehetetlen az, hogy e nemes versengésben nekünk, Zemplénavármegyének, részünk ne legyen!

Lehetetlen az, hogy az ő szülőföldje sorompóba ne szálljon és ne hivatkozzék jogaira akkor, midőn arról van szó: hova helyeztessenek Rákóczy Ferenc földi maradványai!

Lehetetlen az, hogy meg ne dobbanjon az ő porainak közeldetére az a föld, amelyből vétetett!

Mi tehát mély tisztelettel alólirottak, bármily jól esik is látnunk, hogy Zemplénavármegye legnagyobb szülöttje után mint eseng, mint törekszik az egész Magyarország — érezzük azt, hogy vármegyénk minden fiának velünk dobban a szíve, mikor arra kérjük a Tekintetes Törvényhatóságot: méltóztassék úgy

Vér . . .

A „Zemplén” számára írta: M. H.

Csak egyetlen esőpp volt. Olyan szép, halaványpiros kicsiny esőpp, mint aminő július hajnalán a bordó-vörös róza bársony-szirmán félnken tündöklő harmatesőpp, mint aminő az a kékszemű, lenhaju asszonyka maga: félnken, kicsiny, halaványpiros . . .

Már akkor megdöbönt, mikor az orvos távozásakor a fülébe sugta: jőjj este lakásomra, beszélnem kell veled.

Miért volt ez a jókedélyű gyermekkor barát ma olyan szokatlanul komoly, miért látszott annyira meg rajta, hogy fáradtságába kerül minden pere, amit náluk tölt? Ahányszor mosolyogni próbált, szinte eltört az arc s mikor búcsúzáskor kezét fogott feleségével, azzal a félnken, kicsiny, halaványpiros asszonykával; apró, mozgékony szemei szinte belefűlladtak azokba a fényes tenger-szemekbe, melyekből az olaszföldi ég legtisztább azurja tükröződött vissza.

Talán szerelmes a doktor!
Nem volna rossz, ha ez a szkeptikus tudós, aki a nőben nem lát mást, mint egy tetszetős formába szorított

a törvényhatóságához, mint a királyi kormányhoz feliratot intézni, hogy II. Rákóczy Ferenc dicső hamvai vármegyénk területén adassanak át az örök dicsőségnek.

Nem vitázunk most afelett: Borsi vagy Sárospatok legyen-e az a hely, ahol neki templomot építünk, de jogaink büszke tudatában ide kívánjuk őt és kérjük, hogy indítványunkat elfogadni méltóztassanak.

Igy szól az indítvány, most pedig volna egy-két szavunk a sárospataki vár és Borsi urához is.

Az a család, amely Rákóczy fejedelmi birtokainak, szülőhelyének és pataki rezidenciájának most birtokában van, érzésben és gondolkodásban mindig sietve sietett Felsőes urának legodaadóbb, leghivebb jobbjágya lenni. A legfelsőbb akaratként feltétlen végrehajtására mindig készen állott ez a család; lehetetlen tehát, hogy most is meg ne érezné böles és nemes királyunknak szíve dobbanását: most, mikor egy érzésben olvad össze az egész magyar nemzet legforróbb kívánságával.

Kell tehát, hogy Windisch-Grätz herceg is oda álljon a vármegye közönsége mellé, mikor ide, szülőföldjére kéri Rákóczy Ferencet és kell, hogy önként, készségesen tegye lehetővé, hogy a pataki vár és Borsi kegyelettel nyissa meg kapuit halhatatlan urának visszatérő hamvai előtt.

szervezetet — amelynek igazi feladata a fajfentartás — ez az idealista lélek, aki tagadja a szerelmet, az ideált, mert szerinte nincs egyén, ki annak fogalmát csak megközelíthetné, ez a mindent nevető, tagadó tudós most beleszeret egy ilyen formába szorított szervezetbe, a barátja feleségébe, elveszti önuralmát, nem tud szabadulni a szemek ígézetétől!

A szemek? Ha . . . ha . . . ha . . . dehogya is, a szívárványhártya, a szaruhártya, az inhártya, a látónyílás, a pupilla ígézetétől, ha . . . ha . . . ha . . .
Vagy — csaknem az a esőpp vér? — Az az egyetlen, kicsiny, halaványpiros esőpp azon a esőkra, esicseregésre nyiló, finom ajkon, amiért ma őt magához kérte?

Csak nem gondolja az a tudós, régi jó barát, hogy ez az asszony, annak az édesen alvó, mosolygó képü, harmatarcu angyalkának az anyja — az ő felesége talán — beteg . . . talán komolyan . . . beteg? — Hiszen vigyázott rá mindig, féltette még a levegőtől is. Tudta ő, hogy gyöngé, óvta, védte gonddal, szerelemmel. — És az a esőpp vér . . . esőpp vér?

— Istenem, hát igaz az, hát lehet az, te megengednéd, te jószágos, te nagy Isten, hát te kívánod, hogy ez az asszony . . . brrr de fázom, a

Munkára fel!

— május 14.

A nemzetek sorsában manapság nemesek a kard hatalma, nemesek a katonai rátermettségnek ereje dönt, hanem sok más olyan tényező, amely valaha alig-alig számított valamit. Manapság nemesek dicsőségért patakzik a vér; nem azért, hogy nyelvének és műveltségének szerezen tért az egyik nemzet a másiknak, hanem leggyakrabban és legfőképpen azért, hogy termékeivel árássa el azt akár nyers, akár feldolgozott alakban. Mert a kereskedelem olykor nagy morális erőtegyezőket ülteget magában. A szükségleti cikkek révén bejutnak az illető nép sajátosságai, tőlük tanulunk haladni, tőlük lessük el: miképen dolgozhatjuk fel az anyaföld természet adta termékét azzá, hogy művelődésünk egy színvonalon állhasson a többi nemzetek kulturájával.

A jövő állama az ipar állama. Most is az első iparos állam, Anglia viszi a vezérszerepet úgy a világkereskedelemben, mint minden másban. Az ipar megteremtette nálunk is a kereskedelmet, mely azonban még sok-sok kívánni valót hagy maga után. A praktikus angolok kereskedelmük segítségével olyan nagy társadalmi befolyást szereztek maguknak, amivel sok más nép nem dicsekedhet akkor sem, ha kardjával szerzett érvényt az ő nemzetiségének. Hogy csak egy felületnek tetsző jellemvonásait adjuk az angol társadalmi térhódításnak, elég megemlíteni az angol divatot, mely annyira elterjedt a férfi világ körében, hogy posztó és kalapgyártmányainkat csak úgy fogadjuk el, ha elhitetik velünk, hogy azok angol fabrikációk. De milyen mély érzelmi és értelmi hatás az, amit bennünk az angolok örök életű dráma költészete és újabbban az elbeszélő irodalom ébresztettek. Ezek termékenyítették meg minden népnek íróit és mondhatjuk, hogy kül-

fejem majd széthasad . . . ez az asszony — meghaljon?!

Miért? Mert szeretett, mert egy ártatlan, piciny angyalkának életet adott? Hát bűn szeretni, vagy csak neki bűn, mert ő olyan tiszta, olyan szent és az ég számára is kellene angyalok?

Nem, jószágos Isten, te ezt nem akarhatod, és nem akarom én! En, aki a pokol minden szörnyét ellened lázítom, én, aki harera kelek veled, a legörültebb harera — és ő, az a mosolygós, földre küldött kis angyal, aki néma, aki nem kér tőled semmit, mert őt nem bánthatod, nem fogod bántani te nagy, te jószágos Isten!

Éppen egy éve volt Magda a Berényi Károly felesége. A bálteremben ismerte meg közelebről és őszinte szerelemre gyuladt iránta. És Magda megérdemelte e szerelmet. Véghetetlen jó lelkéhez érző szív és annyi szépség párosult, amennyit ritkán pazarol a természet egyetlen leányra; illatos, fehér bál ruhájában eszményi jelenség volt, fedetlen karjai, vállai bájosságukban csak önmagukat nem multák felül.

Az előkelő állású, jómodoru fiatal ember férfias erényei őt sem hagyták érintetlenül és így történt, hogy a

Dunky fivérek

cs. és kir. udvari fényképészek

mütermükben május hó 22-én (vasárnap) és május 23-án (hétfőn) d. e. 9-től—12-ig

és délután 1/2—1/2-ig fognak felvételeket eszközölni.

sőleg is, belsőleg is bár közvetve az egész intelligens világ az angol fajtájel felé törekszik.

Ez a törekvés addig természetes és jogosult, amíg karakterünk a sok magunkra hatás ellenére is teljesen épességben marad, ámde öngyilkosságot követ el a nemzet, mihelyst egészen átadja magát egy másik nemzet kulturájának. Ezzel megtagadta en-maga létét és nem érdemes rá, hogy továbbra is nemzetnek mondassék. A nemzetek karakterisztikumai pedig sajátos nyelvből, a történelem folyamán sajátos módon kialakult szokásai-ból és hagyományai-ból áll, melyekhez ragaszkodni szent kötelessége mindenkinnek, aki a hazafi nevet nagyra becsüli. Ebből az ösztönszerű törekvésből kell magyarázni azt a nagy felbuzdulást, ami időről-időre egy nemzetet erőltet, hogy nyelvét idegen befolyás alól purifikálja és hogy történeti emlékeit egybegyűjtve kegyeletesen visszagondoljon zivataros múltjára. Lépést kell ugyan tartani más népek haladásával is, de e haladást olyan módon kell értékesíteni, hogy azt teljesen a magunk egyénisége szerint alkalmazva bevonjuk a nemzeti karakterisztikum zománcával. Így azután minden vívmány csak eszköz a nemzet megerősítésére.

Ezeket azért szükséges most elmondani, mert mostanában nemzetünk egy nagy fordulópont előtt áll. Olyan előtt, amely egész történeti mentetünknek más irányt szabhat.

Mi világeletünkben küzdöttünk idegen fajok hegemoniája ellen. Rajtunk volt a török rabigája és levetették azt, tatárok vad csordái üldöztek bennünket és mi sok vér árán bár, de szerencsére kikerültük az uralmukat, a múlt századokban a germán elem fenekedett ránk és mi ezer bal-szerencse között megállottuk helyünkét. A magyar nyelv és a magyar tradíció ismét ott van, ahová kívánkozott. De most az idők harangja kong felénk, a vészharang mentésre hív. Enmagunkat, nemzetünk onallóságunkat megmenteni: hi a harangszó.

A magyar ipar van hanyatlóban. Ugy tudjuk azt a legmegbízhatóbb helyről, a statisztikából; azt meg a világ folyásából tudjuk, hogy a mai népek emelkedése és bukása az ipartól van függővé téve. A magyarság — fájdalom — a régi balítéletek hatása alól csak nehezen bontakozik ki. Benne van ez konzervatív természete-

farsang végén boldogan, meghatott szívvel rebegték el a kölcsönös holtomiglan — holtodiglant.

Hasztalan igyekezett Berényi testilelki barátja, egy orvos, a házasságot megátolni, az mégis megtörtént. Pedig mit el nem követett, mennyit beszélt, hogy megóvja barátját és azt a kedves, szép leányt attól a fájdalomtól, veszedelemtől, amibe ők ész nélkül rohantak, amit az ő tudása olyan rémséges jövőnek festett elő. Mindent megpróbált.

— Felejtéd kedves Károlyom, hogy Magduskának édes apja, két bátyja halt meg tüdővészben, hogy e hajlamot örökölhetti? Nem veszed észre, hogy a nyak minden formássága mellett már kissé most is megnyult, hogy a csontrendszer, az izomrendszer, bőr milyen szokatlanul finom, szinte lehellestzerű, a szép fogak, ezek a phalanxba szedett gyöngyszemek kékesfehérek, a foghús, az ajkak milyen feltűnő pirosak, az egész vállöv mint düled a mell felé és a halvány areon, melyen áttűnnek a kéklő visszerek, a legesekelebb kedélyi mozgalomra pir jelenik meg, mely úgy néz ki, mint a hóra fektetett rózsza és milyen ragyogók, milyen félelmesen tiszták, kékek ilyenkor a szemek?

Ha szereted e lányt, ha olyan nagyon, olyan ideálisan szereted, akkor ne vedd nőül, szeresd így örökké!

Károly a szemébe kacagott. Doktor te ahhoz nem értesz. Szeretni nem lehet így vagy úgy. Szeretni csak egyféleképpen lehet és a szerelem szó

tében. Nem tartja még uri dolognak az ipari és kereskedői foglalkozást és inkább viseli az uri lét kényelmes és cifra nyomorát, valamint hogy a munka nyújtotta áldások után törje magát.

E megszokott tulajdonokat kell most sutba vetni, ha az európai verseny színterén kellőképpen vértelve akarunk megjelenni. Meg kell menteni a magyar fajt a modern gazdasági élet számára, rá kell mutatni arra az elkoresosulásra, amit más fajok ipari fölénye révén nekünk kell majd megsínyleni és rá arra az áldásra, mely a derék és okos munka nyomán fakad.

Reméljük! gyakran állt már végzetes percek előtt a magyar, de géniusza mindannyiszor megmutatta neki a helyes utat. Az utolsó órában százezer számára szült hősokeket a magyar föld, reméljük, hogy a produktív munka századában is támadnak majd a két kézre fogott eke mellett iparosok és kereskedők, kik megmen-tik a jövő számára a magyar fajtaleget, de ezt csak akkor remélhetjük megvalósulva látni, ha nem a bürokratikus lustaság és nem a katonai pókhendiség lesz privilégium a megbecsülésre. Majd ha nálunk is szakitának azzal a felfogással, hogy az ember a címeres nemesnél veszi kezdetét és ha a munka révén elért eredményre teszik majd a fő büszkeséget, akkor biztosra vehetjük, hogy nemzetünk is méltó helyet lel az európai civilizációban.

Barthos Gyula.

HIREK.

— A katolikus templom új harangjai. Szép és lélekemelő ünnep színhelye volt ma délelőtt a róm. kath. plebánia-templom. A közadakozás útján beszerzett új harangokat áldották meg fényes egyházi ünnepség keretében. A harang-megáldás alkalmából a templomban nagyszámú hívő-közönség jelent meg. Először ünnepélyes nagymise volt, melyet *Katinszky Geyza* főesperes-plebános tartott fényes segédlettel. Ezt követte ünnepélyes „Veni Sancte”, mely után délelőtt 10 órakor az új harangok megáldása következett, melyet szintén a főesperes végzett nagy segédlettel. A harangok megáldása után *Katinszky Geyza* főesperes szótartott intézett híveihez, melyben a harang hivatását

minden betűje nevet, kacag a te sőtét látományaidon, amelyek ép úgy, mint semmi más nem állhatják pillanatra sem útját az én boldogságomnak. Jövő héten esküszöm. Már gondoskodtam részedre is nyoszolyólányról, reményem nem kosarazod ki?

Mennyi a boldogságból egy esztendő? Hosszabb a bánat egyetlen perce annál egy egész örökkévalósággal!

Gondtalanul, boldogan repültek a napok. A reggel mindig friss örömekeket hozott, míg egyszer aztán meghozta azt is, ami Károly szívében egy új világot nyitott, amikor keblére szeretett volna ölelni mindenkit és osztogatni a boldogságot, melyből neki olyan sok-sok jutott. Apa lett. Szinte mámorosan kérdezte az őket naponként meglátogató orvost: hát nincs boldogság, nincs ideális szerelem?

Az orvos nem felelt semmit. Ő látta, mint közelg a vész, mint tornyosulnak a láthatár szélén félelmes alakot öltve a fellegek, míg egyszer csak megjelent egy csöpp, csak egyetlen, rózsaszínű, félelmesen tündöklő harmatesöpp.

Magduska beteg lett. Arcát elborították a nyiló piros rózsák, szemei fényében a tulvilág tündöklött, ajkai lázasak voltak és egy reggel, egy szomorú tavaszi reggel elhagyta szép hüvelyét a lélek csak egy mosolyt küldve vissza a földre, amely feleljen annak a kis bölcsőlakónak, aki édesen alszik s aki szintén mosolyog.

fejtette ki és köszönetet mondott első sorban gróf *Wallis Gyuláné* patronának, másodsorban az adakozó híveknek. A harangoknak a toronyba való felhúzása ma délután 4 órakor történt. A felhúzásnak igen sok szemlélője akadt. A templom környékét nagy közönség lepte el és nézte végig az új harangok felhúzását.

— **Esküvő.** F. hó 18-án szerdán délután vezette oltárhoz *Tolesván Novák Gyula* helybeli m. kir. állampénztári tisztt *Buza Boriskát*, özvegy *Buza Józsefné* leányát, dr. *Buza Barna* ügyvéd és lapszerkesztő nővérét. Tanuk voltak, a menyasszony részéről *Liptay Jenő* földbírtokos, a vőlegény részéről *Mezőssy Béla* országgyűlési képviselő. Az esketési szertartást *Novák László* füzéri plébános, a vőlegény bátyja végezte, mely után szép beszédet intézett a fiatal párhoz.

— **Értesítés.** Az Orsz. Magyar. Ker. E.-nek sátoraljaujhelyi kerületében levő tagjai, kik a Budapesten f. hó 12-én d. u. 4 órakor tartandó alakuló közgyűlésre felmenni szándékoznak, *névre szóló és 8 napig érvényes mérsékelt menet-térít jegye* kaphatnak *Szabó Jakab*, a keresk. társulat titkáranál.

— **Halálozás.** Résztvétel értesülünk, hogy *Horváth Endre* meghalt. A gyászestéről a család a következő gyászjelentést adta ki: *Horváth Gergely*, *Horváth János*, *Boross Lászlóné* szül. *Horváth Mária* és *Szabó Vilmosné* szül. *Horváth Teréz* az összes rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják, a legjobb testvér, illetőleg nagybátyának dr. *Horváth Endre* urnak életének 68-ik évében, a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A drága halott hült tetemei f. hó 19-én délelőtt 9 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint, az Erzsébet-uti 175/5 sz. gyászházából a régi róm. kath. temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezni. Az engesztelő szent mise-áldozat pedig folyó hó 20-án reggel 9 órakor fog a helybeli róm. kath. templomban az egek urának bemutatni. Sátoraljaujhely, 1904. május hó 17. Nyugodjék békében!

— **Fősorozás.** Közöltük már, hogy az 1904 évi fősorozások mikor tartatnak a vármegyében. Sátoraljaujhelyben június 1-től 8-ig tart a sorozás és pedig a járásbelieket a „Vadászkürt” szálló épületében, *Bock Imre* vendéglős éttermében fogják sorozni. Június 1-én Sárospatak, Traucfalva és Józseffalva, június 3-án Ladmócz, Czeke, Bodzásujlak, Velejte és Nagykázmér, június 4-én Mikóháza és az ujhelyvidéki kör hadköteleseit, továbbá a elmaradottakat és idegeneket sorozzák. Június 7-én és 8-án Sátoraljaujhely város hadkötelesei és a városban lakó idegen illetőségűek állnak sor alá.

— **Báróné a cirkuszporondon.** Egy kassai ismert uriaszony, a jótékony-ságnak egy új, megható módját vette igénybe, hogy egykori lovaglómestere az elhunyt *Derda* műlovar özvegyét felsegítse. *Breuner Simonis* Elen báróné fellépett a Wilson-féle cirkuszban, mint magas iskola és campagner lovarnő. *Derda* Sátoraljaujhelyben is gyakran megfordult és bravuros mutatványaival sok élvezetet szerzett a cirkusz-látogató közönségnek.

— **A bodrogközi jótékony nőegyesület hangversenye.** A bodrogközi jótékony nőegyesület folyó 1904. évi május hó 29-én Perbenyiken, a vasuti állomással szemben levő „Nyesés”-ben műkedvelő előadással egybekötött hangversenyt rendez. Az előadás kezdete este 7 órakor. Belépőjegyek ára személyenkint 6 kor. Jegyek előre kaphatók a nőegylet titkárságánál Királyhelmecezen, hol azok a jelentkezés sorrendjében lesznek kiszolgáltattva. Elő-

adás után buffet, meleg, hideg étel és ital szabott árban. Felülvezetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. A vidékről jövő vendégek sziveskedjenek érkezésüket a titkárságnak mielőbb bejelenteni, hogy elszállásukról gondoskodni lehessen. Az érkező közönséget jelvényekkel ellátott nőegyleti tagok fogják az állomáson várni. A hangverseny műsora a következő: 1. Jelmez-táncok: a) Gavotte-négyes, előadják: Mailáth Mária és József. b) Menuett-négyes, előadják: Miss C. Garding, Mailáth Erzsébet grófnő, Welter C. kisasszony, Mailáth Stefánia grófnő. c) Magyar tánc, előadják: Sennyey Klárka, Széchenyi Mihály, Mailáth Mária és József. 2. a) Gounod Ch. Ave Mária. Eneki: Thomán Istvánné urnő. Kísérik zongorán: Mailáth Erzsébet grófnő, hegedűn: Dános Miklós, harmoniumon: Mailáth József gróf. b) Reinecke C. op. 93. Entreact. Manfred király operájából. Előadják: zongorán: Mailáth Erzsébet grófnő, harmoniumon: Mailáth József gróf, hegedűn: Dános Miklós, violoncellon: S. Pöschl Gyula. 3. Schubert: op. 114. Forellenquintett. Előadják: zongorán: Thomán István, hegedűn: Dános Miklós, violán: Gruska Lajos, violoncellon: S. Pöschl Gyula, nagybőgőn: Orlovsky Frigyes. 4. a) Strauss R.: Trau durch dei Dämmerung. b) Massenet Ouvre tes yeux bleus; c) Tarnay: „Nyárfa.” Eneki: Thomán Istvánné. 5. Liszt: XII. Magyar Rapszódia. Előadja zongorán: Thomán István. 6. „A protekció” vigjáték egy felvonásban. Személyek: Marczinka Adám dr. Bajusz Zoltán, Az igazgató, Józsi dr. Besseney Zénó. A hangverseny, melyre a meghívók a napokban küldetnek szét széles körben kelt érdeklődést. Előreláthatólag sikerült s nagyarányu lesz, amint az előjelekből már is biztosra vehető.

— **Megégett asszony.** Nagy szerencsétlenség érte folyó hó 16-án *Ladmóczon Reskó Ferencné* szül. *Kondás Eszter* napszámosnőt. *Szombathy Károly* mészégetőjében mészszedés közben annyira közel ment a tüzes kemencéhez, hogy ruhája, mely teljesen át volt melegedve, hirtelen lángot vetett és mielőtt segítségére siethettek volna, néhány pillanat alatt iszonyuan összeégett. Az óriási kínok között vergődő asszonyt a szerencsétlenség megtörténte után azonnal be-szállították az ujhelyi kózkórházba.

— **Új rendelet a cselédekről** című, mult számunkban megjelent hírlapunkban közöltük, hogy a rendőrkapitányi hivatalba 15 nap alatt kell a cselédek bejelenteni és részükre cselédkönyvet váltani. Ezt a határidőt a rendőrkapitány a hirdetések kibocsátásától számított 30 napra hosszabbította meg.

— **Aki sajátkezűleg halt meg.** Nagyon szomorú volt az ember, mikor a halálesetet bejelentette a rendőrségnek. Lesütött szemmel nézegette a kalapjáról lefógyó gyászfátyolt és bánatosan ingatta a fejét:

— Az ám, szegény sógor, meghalt a', meg biz az. Pedig épen beakart gyönni a porcióját befizetni, mikor elérte a baj a tanyámon.

— Hogy halt meg szegény?

— Bizony, csak úgy sajátkezűleg . . .

— No? Hát öngyilkos lett?

— Dehogyan lett, tekintetes uram, dehogyan lett. Mindég nagyon istenfélő ember volt, szegény jámbor.

— De hát azt mondja, sajátkezűleg halt meg?

— Hát, igenis . . . mert . . . hogy . . . hát . . . izé . . . hogy is mondjam no — doktor nélkül pusztult el szegény feje . . .

— **Dunky fivérek es. és kir. udvari fényképészek tisztelettel tudatják a n. é. közönséggel, hogy a nyár folyamán minden hét vasárnap és hétfő napján — s így már legközelebb május hó 22. és 23-án — fognak Juhász Jenő telkén lévő műtermőkben levételeket eszközölni.**

SZÍNHÁZ.

Éjjeli menedékhely.

— Jelenetek a mélységből 4 felvonásban. Irta: Gorjkij Maxim. Fordította: Kálnoki Izidor. Sátoraljujhelyben bemutatta a Komjáthy János színtársulata 1904. május hó 17-én a városi színházban. —

— máj. 18.

Gorjkij Maxim e világhírű műve magyar színpadon 1903. július hó 4-én került színre a Fővárosi Nyári Színkörben. A darabot Krecsányi Ignác színtársulata hozta színre. Vaszilissza szerepét az első szereposztásnál, Budapesten is Fáy Flóra játszotta meg a fővárosi kritika teljes elismerése mellett. Kosztilev szerepét Budapesten Follinus Aurél, Vaszkjájé Ternyei Lajos, Natasát H. Borostyán S. játszotta meg. A többi, főbb szerepek Barthos Gyula (zarándok), Szirmay Imre (színész), Réthy Lajos (báró) kezeiben voltak. A darabnak kétségtelenül nagy sikere volt. 1903. augusztus 17-én már huszonötödöször adták a Budai Színkörben, augusztus 20-án pedig a Budapesti Színkör személyzete vendégszerepelve a Népszínház színpadán az „Éjjeli menedékhely”-et hozza színre, mely aztán a negyvennegyedik előadásnál be is zárta a Budai Színkör színiszezonját szeptember hó 30-ikán.

Az „Éjjeli menedékhely” magyar színpadon való pályafutásának főbb mozzanatait azért irtam ide, hogy a magyar szépirodalmi életet kisebb figyelemmel kísérő közönség is teljes képet nyerjen a fenti vázlat révén e darab rendkívüli sikeréről, mely magyar színpadon idegen szerző darabját ily mértékben még nem érte. Eppen ilyen nagy, mondhatnók: elementáris sikere volt a darabnak a vidéken is.

Sátoraljujhelyben is kétségtelennek ígérkezett a siker, hiszen a hír megelőzte a darabot, melyet szövegkönyvből, vagy más színpadról már ismert is színházlátogató közönségünk. S a bemutató sikerébe vetett bizalom valóra is vált a f. hó 17-iki bemutatás előadásánál, melyen a közönség ez idényben először töltötte meg a házat.

Azt vitatnom, hogy a közönség érdeklődésére méltó-e a darab: tulajtott álláspont volna, de nem is szándékozom, hiszen az életnek ettől a rajztól hübb, közvetlenebb és igazabb mását színpadon színrehozva látni kimondottan nem lehet. Az éjjeli menedékhely történetét, alakjait legfeljebb phantáziánk alkotta meg magának eddig, s most Gorjkij e darabja mutatta be nekünk oly megvilágításban, de a valóságához hű megvilágításban, a melytől igazabban, hübbet és jobbat kutatni valóban felesleges fáradság volna.

A jellemek rajza, egymásból folyó, lélektanilag indokolt cselekményei azok, mik e darabot elsőrendű alkotássá teszik, s a drámai szárnyalásu dikiéi, melyekben az író az illető előadók jellemének retortáján átszűrte életnézetnek enged nyilvánulást. Minden dikiéi, minden párbeszéd hatalmasan eszmegazdag s nagy jelentőségű itt s mindegyik egy-egy életbölcséletnek kifejezője, természetesen az előadók egyénisége szerint más-más sugártörésben.

Az elveszett, magukba omlott emberek világának megdöbbentő mása ez a szín, visszatámasztóan eldurvultak itt a lelkek, akik lelkiismeret furdalás nélkül követik el a legsúlyosabb bünt is, azzal a vigasztalással, hogy: *dieu me pardonnera c'est son metier*, isten meg fog bocsátani nekem, hiszen az a mestersége.

Az élénk varázsolt, eddig ismeretlen élet, ha a grands courants is rajzolja élénk cselekményeit, mégis a négy felvonás összhatása egy hü képpé egyesült a léleken, az éjjeli menedékhely képévé. Nem hasáboakat, kötetet lehetne írni a darab figyelemre méltó, tendenciózus, néha szándékolatlan kétértelmű helyeiről, hiszen maga a darab szövege feletti elmélkedés is

egy egész esomó új gondolatot ad, addig homályos helyzetek megértését segíti elő s rávezet addig ismeretlen szépségű részletekre. Azonban erre kitérni — egy, habár a darab érdeme szerint a szokottnál hosszab színi kritika keretében sem lehet, annál inkább nem, mert pár szóval meg kell emlékeznünk a főszerepek alakítóiról.

Elsősorban teljes elismeréssel kell adóznunk a társulatnak a darab rendezéseért s beállításáért. Egy olyan darabban, ahol a színre akkora súlyt helyez az író, mint ebben: a scenirozástól sokban függ a siker. Egyébként is a darabért, mint organikus egészeért a rendező felelős, hiszen tulajdonképpen az interpretálja a darabot s az „Éjjeli menedékhely” szövegrészének tulnyomó része hatástalanul veszne el, ha az illuzió ébresztésének külső, dekoratív eszközeit nem használja ki a rendező. Hiszen a színpadon már a rendező áll az író helyett s így annak kell észrevennie, mely helyzeteken nyugszik a darab teljes megértéséhez való alap. A beállításban, rendezésben egyáltalán nem volt hiba.

A főszereplők alakításai közül Fáy Flóra (Vaszilissa) alakítása érdemel figyelmet elsősorban. A szerepművészi átélése, drámai heve, s azonosulása az ábrázolandó személylyel mind tanúbizonyságai kvalitásainak. Fáy Flóra mai játékából még egy lényeges technikai megfigyelni valót is kihámozhatunk. Majdnem egyetlen színésze ő a társulatnak, aki nem a sugóhely előtt deklamál. Hiszen a mai színpad már nem szimbolikus színpad, s a színésznek el kell feleltetnie, hogy a színpadon és közönségnek játszik. Nincs színpad-technikai szempontból ferdébb s illuzió rontóbb dolog, mintha a színész nem tudja elfeledtetni a közönséggel, hogy ő játszik, s minden dikiéinél a szín közepére lép, holott tudjuk, hogyha a helyzet az adott körülmények között valóban adva lenne, dikiéiját semmi esetre sem ott mondaná el. Sőt — horribile dictu! — beszélhet a színész hátat fordítva is a közönségnek, mert neki természetesen azt az illuziót kell felköltetni, hogy nem színpadon beszél, de a jelen esetben pl. az éjjeli menedékhelyen. Ha a legapróbb részletekig visszamegy a színész a valóságához, akkor lesz játéka megtévesztésig hű mása a valóságának, aminek — gondolom — lenni kell. Takács Mariska Natasza szerepében nyújtott elsőrendű alakítást. Vaszkja nehéz szerepét Somlai Arthur adta. Somlai-nak nagy érdeme az, hogy partnereinek rovására soha, semmit sem igyekszik „kijozni”, mert tudatában van annak, hogy a hatás az ábrázolandó személy jelleméből folyó, lélektanilag indokolt cselekedeteink harmóniájában, állandó tonusában van, nem pedig az egyes, kihozható részek túltengésében. Természetes, sallang nélküli játéka mindig hatást keltő s elárlója rutinját. Komjáthy a deliriosos színész szerepében nyújtott érdekelendő alakítást azzal, hogy nem produkciót, de emberábrázolást állított elének. Szerepében valóban nem volt árnyalat, melyet kiszínezni, jobban élénk állítani lehetne. Szénássy, a báró szerepében volt elsőrendű s a több szerepek ábrázolói közül egyike a legkiválóbbnak. Méltó és igazán megérdemelt dícséret illeti játékaért. Nem volt szerepének egy helye sem, melyet kidolgozatlanul hagyott volna.

A többi szereplőket sem érheti gánés és megrovás. Összjátékukból kitetszett, hogy átértették e darab erősen realiztikus voltát, természetesen voltak tehát s igyekeztek levetközni a dekoratív színészet ma már túlhaladottan evidens hátrányait: a páthoszt, magyaruló mozdulatokat, szóval minden közvetlenséget, mely e nagyhatású darab lelkiükre gyakorolt impressziót úgy egészében, mint részleteiben tönkre tehetné volna. Mindenki érvényesült, de nem partnerei és a darab rovására, de művészi sze-

mélyisége javára s a mig a Komjáthy társulat kétségtelenül elsőrangú drámai személyzete e szempontból fogja fel hivatását, még az „Éjjeli menedékhely”-féle realiztikus darabok is abban a keretben fognak lejátszódni előttünk, melyet ledönteni a mai színészet sok, hivatásosnak és nagynek kikiáltott bajnoka sem átal olykoron.

Németh Pál.

*

— máj. 19.

** A Pesti nők. A zene eléggé fűbemaszó, a mese azonban semmitmondó, chaotikus. Egyáltalán nem olyan operette, mely tartós hatást lenne képes előidézni. A bemutató előadásokon, f. hó 15 és 16-án azonban közönségünket nem hagyta egészen hidegen, habár elméssége, helyzetei egyáltalán nem raffináltak, sőt mondhatjuk, hogy a darab úgy részleteiben, mint teljes egészében sablonos. Azonban van benne elég ügyes zenetét és itt-ott felesillanó humor ahhoz, hogy a többi operettek mellett ezt is bátran nézhessük végig. Lehár zenéje, — amelyet a Drótostó sikere óta felettebb megbecsülnek és értékelnek — képezi a tulajdonképeni kiválóságát a darabnak, a libretto tartalmatlansága mellett. És a közönség lassankint elveszti bizodalmit, mit mindabba helyez, veleszületett ferde nézetek folytán, ami idegen s hova tovább belátja, hogy a „nagy sikert ért” „nagy” operettek tulajdonképeni sikere a reelamban van s nem kiválóságukban. Bergler és Morini urak operett librettójának is ez a sorsa az elfogulatlan, józan kritika előtt, s más nem is lehet, hiszen nem a céger, s a ráakasztott epitheton ornansok adják meg a szellemi termékek becsét, hanem a belső tartalom, mely ha megvan, a darab előbb-utóbb úgy is diadalt arat a felesleges sallangok ráakasztása nélkül is. A darab két eminens női szerepét Sárosi Paula és Diósy Nusi játszották meg. Előbbi Klára, utóbbi Erzsébet szerepét. Abba az indokolatlan cselekmény halmazatba, melyet a szerzők ebben a darabban conglomeráltak: az ő kedves játékok, dallamos zenéjü ének-számaik vittek egyedül életet. A Nagy Gyula (Straublinzky) és Palásthy Sándor (Pedál Menyhért) józú mőkáinak javarésze is improvizált volt s így az sem irható a szerzők javára. Halmai Kornélia Prokopné háztulajdonosné, az „anyós” szerepében volt hivatásszerű házi sárkány. Alakításában sok élet és tartalom volt. Cseőregyh pedig mint mindenkor, most is kellemesen énekelt és Sárossy Paulával való énekduójáért kapott megérdemelt tapsokat. Összegezve mindezt: evidens, hogy a sikernek — mely csak valamelyesnek mondható — javarésze a szereplők. Attrakciója volt a drábnak Marthon Géza kar-nagy által szerzett zeneszám, melyet Diósy Nusi és Palásthy Sándor második felvonásbeli táncduójára irt s melynek könnyű, kellemes és kedves muzsikája igazán megragadta a figyelmet. A darabot másnap, f. hó 16-án megismételték, színrehozva azt a színházi bérlet 10-ik számaként.

TÖRVÉNYSZÉK.

A vasuti sztrájk második elítélte. A sátoraljujhelyi kir. törvényszék a vasuti sztrájkból kifolyólag folyó hó 16-án másodsorú mondott ítéletet. Gyulai Lipót helybeli máv. főlámpa-kezelő volt a vádlott, ki hivatali engedetlenség büntetésének elkövetésével volt vádolva. A törvényszék Wiedland kir. törv. bíró elnöklése mellett Mauks és Gál szavazó-bírákból alakult meg. A vádat Olchváry kir. ügyész, a védelmet dr. Fried Lajos képviselte. A kir. törvényszék Gyulai Lipótot azért fogta perbe, mert hivatalát engedély nélkül hagyta el s elutazott Budapestre. A vádlott és Rösner Tivadar állomásfőnöknek tanuként kihallgatása után Olchváry ügyész kérte a vádlottat a Bt. 480 és 481. §-aiba ütköző büntett, illetve

vétség miatt elítélte. Dr. Fried Lajos védőbeszéde után a kir. törvényszék az enyhítő körülmények figyelembevételével a vádlottat egy hónapi fogságra és hivatalvesztésre ítélte. Ugy az ügyész, mint a védő fellebbeztek. A kir. törvényszék a vádlottat szabadlábra helyezte.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETE.

D. J. Falkus. Köszönjük.
V. M. Ungvár. Mért oly ritkán . . . ?
K. F. Bpest. Közlünk belőle.

Kiadótulajdonos: Ehlert Gyula.

HIRDETÉSEK.

A. 967—/1904. számhoz.

Hirdetmény.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur az 1904. évi május hó 6-án kelt 101.946/903. számú rendeletével, Zemplénnvármegyében az alább felsorolt községekben az állami iskolák építését engedélyezvén, azok kivételének biztosítása czéljából Sztropkón, a főszolgabírói hivatalban 1904. évi június 6-án d. e. 9 órájára, Mező-Laborezon a községházánál 1904. június 7-én d. e. 9 órára, Homonnán a főszolgabírói hivatalban június hó 8-án d. e. 9 órára és Sátoraljujhelyben 1904. évi június 10-én d. e. 9 órára a kir. államépítészeti hivatal helyiségében zárt ajánlati és esetleg az ajánlkozók kívánságára szóbeli versenytárgyalás hirdettetik.

Versenytárgyalás alapjául szolgáló új iskolák előirányzati költsége a következő:

1. Zemplénturány 12516 k. 44 f.
2. Hocsa 12057 k. 62 f.
3. Nagybrensznyice 12057 k. 62 f.
4. Habura 22002 k. 98 f.
5. Csebinye 16487 k. 28 f.
6. Izb-Radvány 16487 k. 28 f.
7. Koskócz 10771 k. 50 f.
8. Hankócz 10771 k. 50 f.
9. Kohanócz 10771 k. 50 f.
10. Jeszenő 12057 k. 62 f.
11. Szinna 27975 k. 42 f.
12. Dubrava 12057 k. 62 f.
13. Ublya 12057 k. 62 f.
14. Komarócz 12057 k. 62 f.
15. Bodzásujlak 16487 k. 28 f.

A versenyezni óhajtok felhívának, hogy a fentebbi építési munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlatokat a kitűzött nap d. e. 9 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költségösszeg (illetve az ajánlati költségvetés végösszege) 5%-ának megfelelő bánatpénz, vagy a bánatpénznek az állampénztárnál (adóhivatalok, vámhivatalok, sóhivatalok) történt letételét igazoló pénztári nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Kelt Sátoraljujhely, 1904. évi május hó 17-én.

Beregszász István,
kir. tanfelügyelő.

